WPISUJE ZDAJĄCY

KOD ZDAJĄCEGO

symbol klasy | symbol zdającego

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z NOWĄ ERĄ

HISTORIA – POZIOM ROZSZERZONY

STYCZEŃ 2019

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera **44** strony (zadania **1–29**). Ewentualny brak stron zgłoś nauczycielowi nadzorującemu egzamin.
2. Odpowiedzi do każdego zadania zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie wpisz swój kod.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla osoby sprawdzającej.

Powodzenia!

Czas pracy: 180 minut

Liczba punktów do uzyskania: 50

Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie podanych informacji oraz własnej wiedzy uzupełnij tabelę – wpisz obok każdego opisu nazwę właściwej polis greckiej: Ateny lub Spartę.

	Opis	Nazwa polis
1.	Likurgowi [...] przypisuje się przeprowadzenie doniosłych reform wewnętrznych. [...] w tym mniej więcej czasie stworzone zostały podstawy ustroju arystokratycznego [...], który przetrwał do końca istnienia tego państwa [...].	
2.	W [...] przeciwieństwie do [...] innych państewek greckich, handel zewnętrzny nie odgrywał zbyt wielkiej roli, a podstawą gospodarki było rolnictwo. Znalazło to odbicie w stosunkach społecznych.	
3.	Jedynie obywatele mieli prawa polityczne. O ile w [...] [innym polis] liczba [osób] uczestniczących w organach władzy [...] ulegała stałej redukcji, o tyle [tutaj] proces ten prowadził w odwrotnym kierunku. Zaważyły tu szczególnie reformy Solona [...].	

Źródło: M. Sczaniecki, *Powszechna historia państwa i prawa*, Warszawa 1994, s. 16, 18.

Zadanie 2. (0–1)

Fragment dzieła Tytusa Liwiusza pt. *Dzieje Rzymu od założenia miasta*

[...] zbudował [...] świątynię Janusa jako wskaźnik wojny i pokoju; otwarta świątynia miała być znakiem, że naród jest pod bronią, zamknięta, że wszędzie dookoła panuje pokój. Świątynia [od tego czasu] dwa razy potem była zamknięta; raz za konsulatu Tytusa Manliusza po zakończeniu pierwszej wojny punickiej, drugi raz, czego naszym czasom dali się bogowie doczekać, po bitwie pod Akcjum, gdy za Cezara Augusta nastał pokój na lądzie i morzu.

Źródło: Tytus Liwiusz, *Ab Urbe condita libri*, tłum. i oprac. M. Brożek, [w:] J.A. Ostrowski, *Starożytny Rzym. Polityka i sztuka*, Warszawa 1999, s. 15–16.

Rozstrzygnij, czy przedstawiona w tekście świątynia została wzniesiona w okresie pryncypatu. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Fotografie. Starożytne monety powstałe w kręgu kultury śródziemnomorskiej

Tłumaczenie napisów:
DIAN - EPHE – Diana Efeska
VESTA MATER – Matka Westa

Rozstrzygnij, czy obie przedstawione monety powstały w antycznym państwie rzymskim. Odpowiedź uzasadnij, przywołując dwa argumenty.

Rozstrzygnięcie:

.....

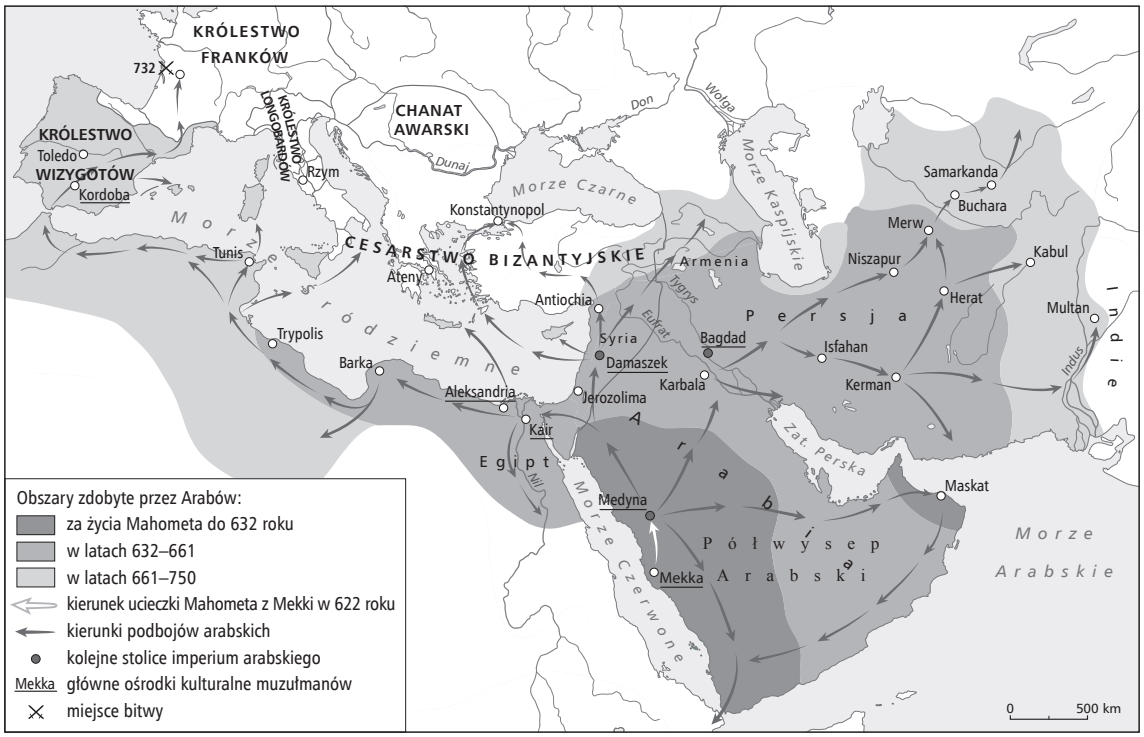
Uzasadnienie:

- .....
  .....
  .....
- .....
  .....
  .....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**1**	**2**	**3**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 4. (0–1)

Mapa. Bliski Wschód i basen Morza Śródziemnego (VII–VIII w.)

Na podstawie źródła i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W drugiej połowie VIII w. ekspansja arabska dotarła do Europy.	P	F
2.	Po wskazanej na mapie bitwie pod Poitiers Arabowie podbili ziemie państwa Franków.	P	F
3.	We wczesnym średniowieczu Arabowie opanowali część obszaru, który w starożytności należał do Imperium Rzymskiego.	P	F

Zadanie 5. (0–1)

Fragment średniowiecznego rocznika

Cesarz z niewielkim wojskiem Sasów najechał Słowian jesienną porą i zmusił Mieszka, długo mu stawiającego opór, do zwrotu Łużyc [...]. Mieszko ów po upływie zaledwie miesiąca, zaskoczony nagłym najazdem przez brata swego Bezpryma, zmuszony został uciec do Udalryka, do Czech, a tenże Bezprym przesłał cesarzowi koronę z innemi insygniami królewskimi, które sobie brat jego przywłaszczył niesłusznie, oraz przyrzekł w pokornem oświadczeniu przez posłów swoich cesarzowi uległość.
Tegoż roku Bezprym [...] zabity został [...] Mieszko natychmiast powrócił do kraju [...]. A następnie za przyzwoleniem cesarza przybył do Merseburga 7 lipca, pokornie poddał się cesarskiej władzy [...].

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historji w szkole średniej*, z. 16: *Budowa państwa polskiego*, oprac. R. Grodecki, Kraków 1923.

Wyjaśnij, jak zmieniła się pozycja władcy Polski wobec cesarza wskutek opisanych wydarzeń.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**4**	**5**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt		

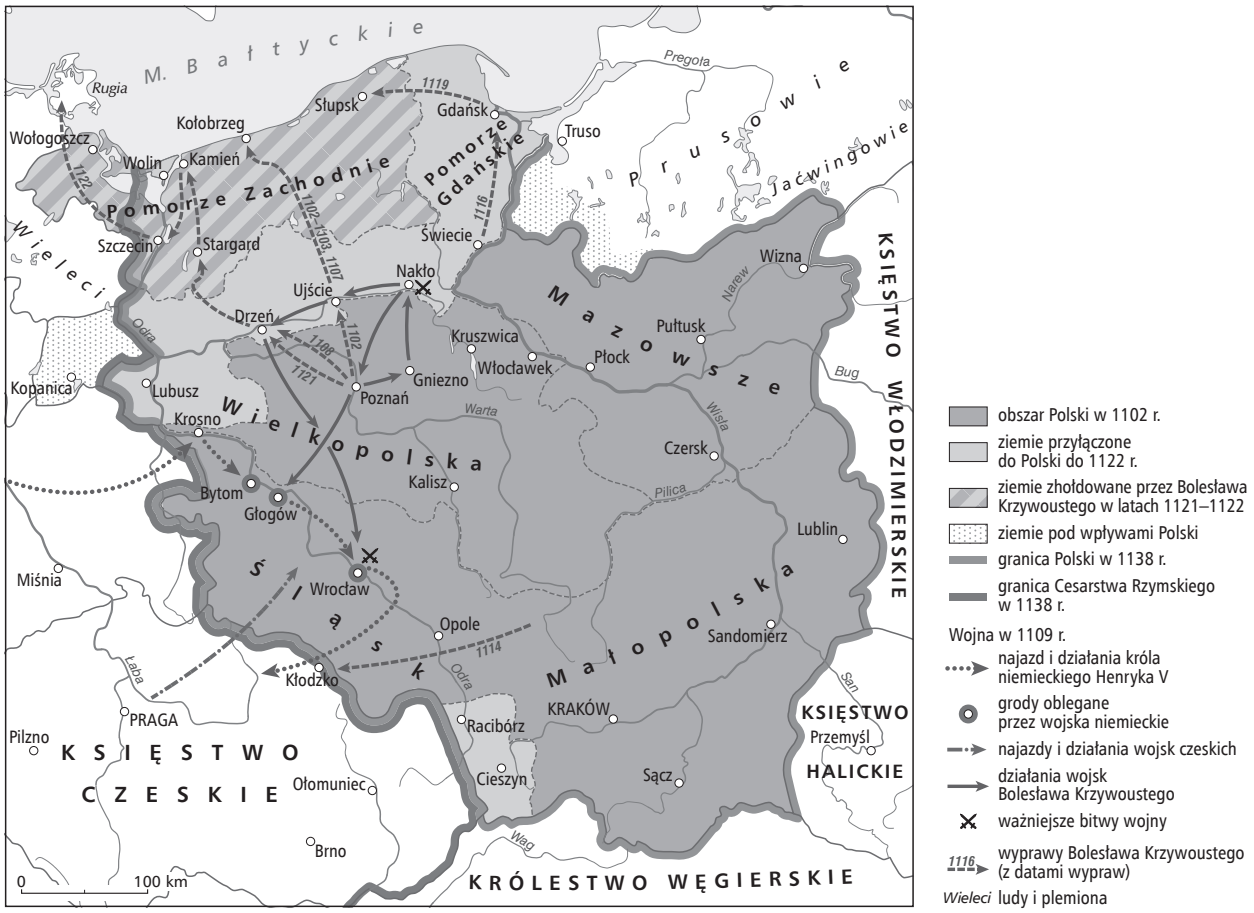
Zadanie 6. (0–1)

Źródło 1. Fragment pieśni śpiewanej w wojsku Bolesława Krzywoustego

Naszym przodkom wystarczały ryby słone i cuchnące,
My po świeże przychodzimy, w oceanie pluskające!
Ojcom naszym wystarczało, jeśli grodów dobywali,
A nas burza nie odstrasza, ni szum groźny morskiej fali.
Nasi ojce na jelenie urządzali polowanie,
A my skarby i potwory łowim, skryte w oceanie!

Źródło: Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, tłum. R. Grodecki, oprac. M. Plezia, Wrocław 1982, s. 91.

Źródło 2. Mapa. Polska Bolesława Krzywoustego

Uzasadnij – odwołując się do mapy – że słowa pieśni dotyczą podbojów Bolesława Krzywoustego.

.....

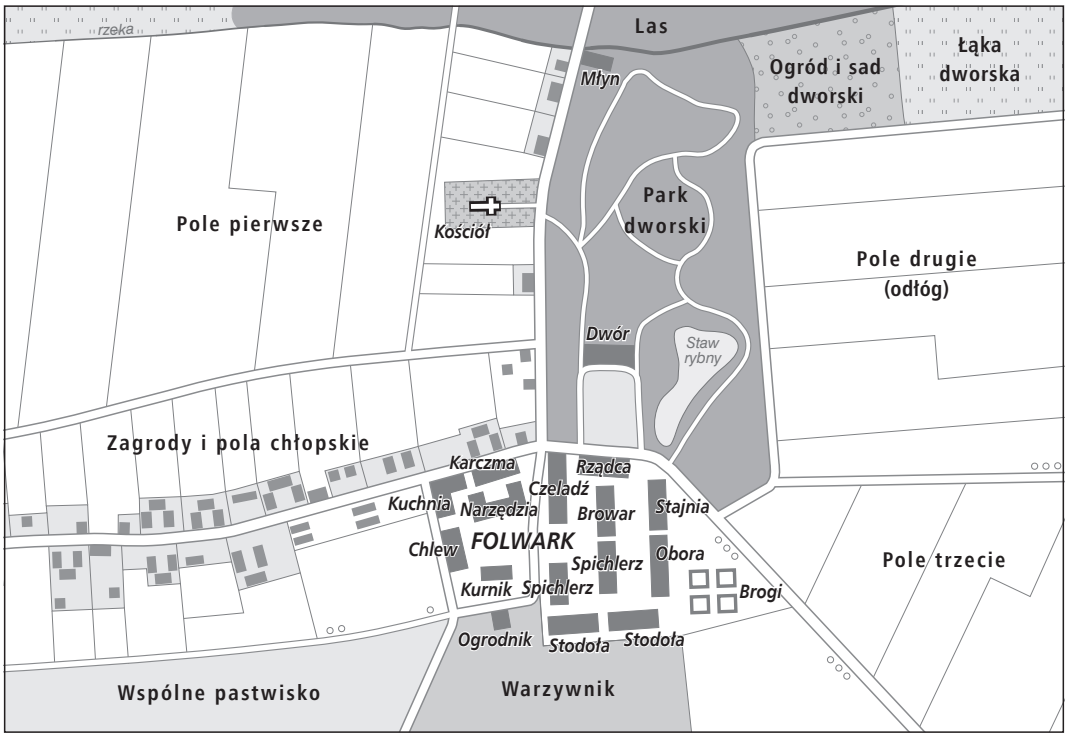
.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

Plan folwarku i wsi w XVI w.

Podaj nazwę ukazanego na planie sposobu uprawy roli, który upowszechnił się na ziemiach polskich od czasów rozbicia dzielnicowego, i wyjaśnij, na czym on polegał.

Nazwa:

.....

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	6	7
	Maks. liczba pkt	1	1
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 8. (0–1)

Ilustracja. Król Polski w otoczeniu członków rady królewskiej oraz posłów ziemskich

Rozstrzygnij, czy na ilustracji został przedstawiony król Polski z dynastii Piastów. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do elementów widocznych na ilustracji.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–1)

Fragmenty przywileju szlacheckiego

O synach kmiecych. Dalej, zaradzając dowolności młodzieży plebejskiej, jak i opustoszeniu dóbr, postanowiliśmy, aby tylko jeden syn ze wsi od ojca mógł odchodzić do służby, a szczególnie do nauki albo rzemiosła. Kiedy zaś powróci, powinien otrzymać świadectwo od pana obszaru, z którym jako wyzwolony, może iść do rzemiosła albo do służby.
Zakaz posiadania dóbr ziemskich przez mieszczan i plebejów. Dalej postanawiamy, że mieszczanom i plebejuszom nie wolno dóbr ziemskich kupować, dzierżawić lub posiadać [...]. A którzy już weszli w posiadanie dóbr ziemskich, mają je do pewnego czasu sprzedać, pod karą.

Źródło: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1997, s. 193–195.

Wyjaśnij, w jaki sposób cytowany przywilej utrudniał rozwój miast w Polsce.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Fragment napisu na polichromii z Tykocina – modlitwa poranna

A modlitwa nasza niechaj będzie Ci miła, tak jak niegdyś ofiara składana na Twych ołtarzach.
Boże miłosierny, niezmiernie litościwy, niechaj zstąpi Twe Boskie tchnienie na Syjon, w odwieczny obrządek Boskiej służby – do Jerozolimy.
I niech oczy nasze zobaczą, jak powracasz z miłosierdziem do Syjonu. A tam będziemy Ci służyć jak za dawnych dni, jak za lat minionych.
Błogosławiony Boże, tylko Tobie ze czcią służyć będziemy.

Źródło: *Modlitwy* [...] *w Tykocinie*, Miesięcznik „Znak", Kraków, luty–marzec 1983, s. 274.

Rozstrzygnij, czy zacytowana modlitwa była odmawiana przez wyznawców judaizmu, czy islamu. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

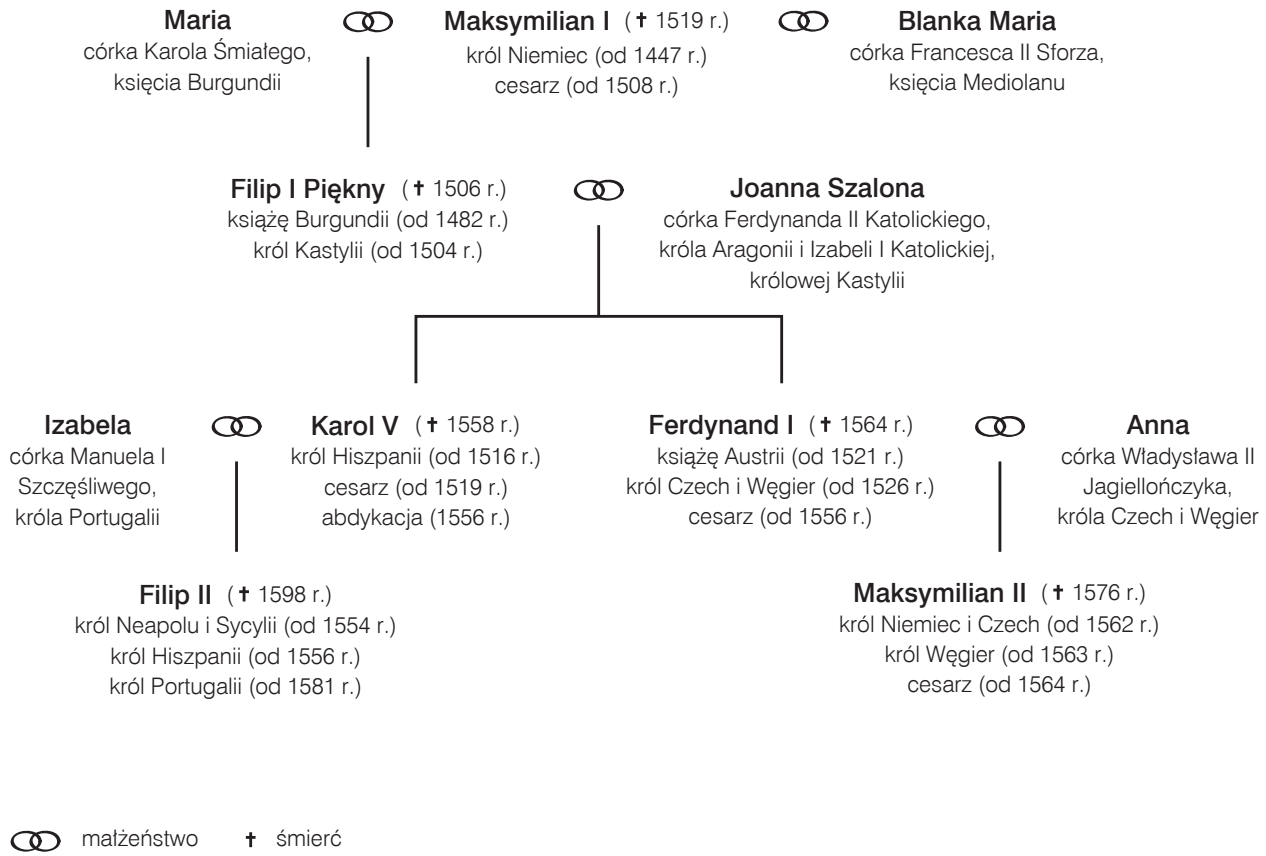
.....

.....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**8**	**9**	**10**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 11.

Fragment tablicy genealogicznej

Zadanie 11.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy państwo Karola V obejmowało obszary Nowego Świata. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do źródła i własnej wiedzy.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11.2. (0–1)

Na podstawie źródła i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Konsekwencją małżeństwa rodziców Joanny Szalonej było zjednoczenie dwóch państw na Półwyspie Iberyjskim.	P	F
2.	Tablica zawiera informacje na temat przedstawicieli dynastii Habsburgów.	P	F
3.	Cesarz Maksymilian II był prawnukiem króla Polski.	P	F

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**11.1**	**11.2**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 12. (0–2)

Mapa. Rzeczpospolita Obojga Narodów w drugiej połowie XVI wieku

granica Rzeczypospolitej Obojga Narodów w 1582 r.
ziemie Królestwa Polskiego (Korony)
lenna Rzeczypospolitej
ziemie we wspólnym władaniu Polski i Litwy
ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego

Na podstawie podanych informacji oraz własnej wiedzy uzupełnij tabelę – wpisz obok podanych opisów nazwy właściwych krain geograficzno-historycznych i numery, którymi zostały oznaczone na mapie.

	Opis	Nazwa krainy	Numer
A.	Szlachta, mieszczanie, kmiecie i kapituła wysyłali deputowanych na zjazdy [...], gdzie, pod przewodem biskupa, naradzali się o potrzebach swej ziemi. Rządzili się zaś temże prawem, co reszta Prus królewskich, i własnemi swemi ustawami. Książę biskup sądził wszystkie sprawy bez apelacyi, stanowił urzędników ziemskich i starostów. [...] W szeregu biskupów [...] znajdowali się często ludzie pierwszorzędnej sławy i zasługi dla kraju. Dosyć wymienić tutaj kardynała Stanisława Hozyusza [i Marcina Kromera].		
B.	Prawo do [tej krainy] rościli zarówno Mazowszanie [...], jak Krzyżacy z tytułu Jadźwingów [...]. Litwa wreszcie, zagarniając pod swe panowanie całą prawie Ruś, nabywała prawa [...] z tytułu osiedlających się w niem od wschodu i południa Rusinów. Papież Innocenty IV przyznał je 1253 roku Bolesławowi Wstydliwemu i Kazimierzowi Kujawskiemu, ale Kazimierz Wielki zrzekł się Bielska, [...] i Mielnika na rzecz Kiejstuta. [...] Zygmunt I utworzył w Wielkiem Księstwie Litewskiem [na tym terytorium] województwo [...], które potem sejm lubelski (1569 r.) Koronie Polskiej powrócił.		
C.	[...] książęta litewscy, aby ocalić [...] Litwę, lub zjednać sobie przyjaźń i posiłki niemieckie we własnych wojnach domowych, oddawali przedewszystkiem [tę krainę] na pastwę Krzyżaków. Tak np. Witołd ustąpił [...] trzy czwarte części tego kraju, Zakonowi, od Bałtyku po rzekę Dubissę. Tym sposobem [ta kraina], gdyby nie Grunwald i połączenie Litwy z Polską, uległaby podobnemu wynarodowieniu, jak plemiona prusko-litewskie w Prusiech krzyżackich, do dolnej Wisły przedtem sięgające. [...] Zaraz po unii horodelskiej roku 1413 sam król z Witołdem udali się [do tej krainy], aby ją dobrowolnie skłonić do przyjęcia wiary Chrystusowej.		

Źródło: Z. Gloger, *Geografia historyczna ziem dawnej Polski*, Kraków 1903.

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**12**
	Maks. liczba pkt	**2**
	Uzyskana liczba pkt	

Zadanie 13.

Źródło 1. Fragment umowy międzynarodowej

Najjaś[niejszy] [...] [elektor] wszystko, co po całym Królestwie Polskim i W[ielkim] Ks[ięstwie] L[itewskim] i biskupstwie warmińskim przez tę wojnę [...] opanował [...] zupełnie odda [...]...
Lubo [z przyjemnością] zaś elektor i wszyscy męskiej płci następcy jego od leńskiego [tzn. lennego] poddaństwa, którym dotąd Królowi i Rzeczypospolitej obowiązani byli, od wszystkich tych powinności, które za tym idą, uwalniają się [...].

Źródło: *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 249.

Źródło 2. Mapa. Rzeczpospolita Obojga Narodów w okresie wojen w latach 1648–1660

Zadanie 13.1. (0–1)
Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór, odwołując się do źródeł.

Uwolnienie od *lennego poddaństwa* dotyczyło terytorium oznaczonego na mapie numerem

A. 1.
B. 2.
C. 3.
D. 4.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13.2. (0–1)
Na podstawie mapy i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W 1654 r. wojska rosyjskie oblegały stolicę Korony Polskiej.	P	F
2.	W chwili najazdu na Rzeczpospolitą dokonanego przez wojska Karola X Gustawa stolica Wielkiego Księstwa Litewskiego znajdowała się w rękach oddziałów Bohdana Chmielnickiego.	P	F
3.	Podczas potopu szwedzkiego doszło do bitew pod Filipowem, Prostkami i Warką.	P	F

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**13.1**	**13.2**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 14. (0–1)

Fragment *Ustawy Rządowej z dnia 3 maja*

Lud rolniczy, spod którego ręki płynie najobfitsze bogactw krajowych źródło, który najliczniejszą w narodzie stanowi ludność, a zatem najdzielniejszą kraju siłę, tak przez sprawiedliwość, ludzkość i obowiązki chrześcijańskie, jako i przez własny nasz interes dobrze zrozumiany, pod opiekę prawa i rządu krajowego przyjmujemy, stanowiąc, iż odtąd jakiebykolwiek swobody, nadania lub umowy dziedzice z włościanami dóbr swoich autentycznie ułożyli, [...] będą stanowić wspólny i wzajemny obowiązek, podług rzetelnego znaczenia warunków i opisu zawartego w takowych nadaniach i umowach, pod opiekę rządu krajowego podpadający. Układy takowe i wynikające z nich obowiązki, przez jednego właściciela gruntu dobrowolnie przyjęte, nie tylko jego samego, ale i następców jego lub prawa nabywców tak wiązać będą, iż ich nigdy samowolnie odmieniać nie będą mocni.

Źródło: *Ustawa Rządowa z dnia 3-go maja* [...], [w:] libr.sejm.gov.pl [dostęp: 16.08.2018].

Wyjaśnij, co miało poprawić się w sytuacji chłopów po wprowadzeniu w życie cytowanego aktu prawnego.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–1)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego

Narodziwszy się we Francji, [...] [styl] objął swym zasięgiem cały katolicki świat i stał się głównym stylem średniowiecznej architektury sakralnej na północ od Alp. [...] Wielu znawców utrzymuje, że najwyższy efekt artystyczny osiągnęli twórcy Sainte-Chapelle [w Paryżu] [...]. Kościół, mniejszy od ogromnych katedr, jest budowlą o niezwykłej delikatności i lekkości, a jego wysokie, smukłe okna wypełniają cudowne płaszczyzny witraży. [...] Kariera stylu [...] nie skończyła się jednak na średniowiecznej architekturze sakralnej. [Styl] [...] został przywrócony do życia jako ulubiony styl epoki romantyzmu, która starała się na nowo odnaleźć jego uznaną atrakcyjność estetyczną i zastosować ją do wszelkiego rodzaju budowli świeckich.

Źródło: N. Davies, *Europa. Rozprawa historyka z historią*, tłum. E. Tabakowska, Kraków 2001, s. 388–389.

Źródło 2. Fotografie. Budowle sakralne i świeckie

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór, odwołując się do źródeł.

Ulubiony styl epoki romantyzmu reprezentuje budynek oznaczony numerem

A. 1.
B. 2.
C. 3.
D. 4.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**14**	**15**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 16. (0–1)

Fragment odezwy Napoleona I

Żołnierze! Druga wojna polska zaczęta. Pierwsza skończyła się pod Frydlandem i Tylżą; w Tylży Rosja przysięgała wieczne z Francją przymierze i wojnę z Anglią. Dziś łamie swe przysięgi. [...] Wybór nie może dla nas ulegać wątpliwości; marsz więc naprzód! Przejdźmy Niemen! Przenieśmy na [...] obszary [Rosji] wojnę! Druga polska wojna przyniesie taką dla oręża francuskiego sławę, jak pierwsza, lecz pokój, który zawrzemy, będzie na silnych podstawach oparty [...].

Źródło: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 53.

Przedstaw okoliczności wydania cytowanej odezwy i wyjaśnij, dlaczego polscy żołnierze wzięli udział w *drugiej wojnie polskiej*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17. (0–1)

Informacje dotyczące Ludwika Schmidta – dyrektora technicznego firmy K. Rudzki i S-ka

Pod jego kierownictwem wykonano m.in. następujące wielkie obiekty [...]:
[...] Konstrukcja stalowa mostu kolejowego przez Wisłę w Warszawie pod Cytadelą.
[...] Całkowita budowa wszystkich mostów na Kolei Środkowoamurskiej, stanowiącej część magistrali transsyberyjskiej.
[...] Montaż hangaru na dwa sterowce w Berdyczowie na Ukrainie.

Źródło: B. Orłowski, *Historia techniki polskiej*, Radom 2008, s. 206.

Rozstrzygnij, czy przedstawione inwestycje zostały wykonane przed wybuchem powstania listopadowego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

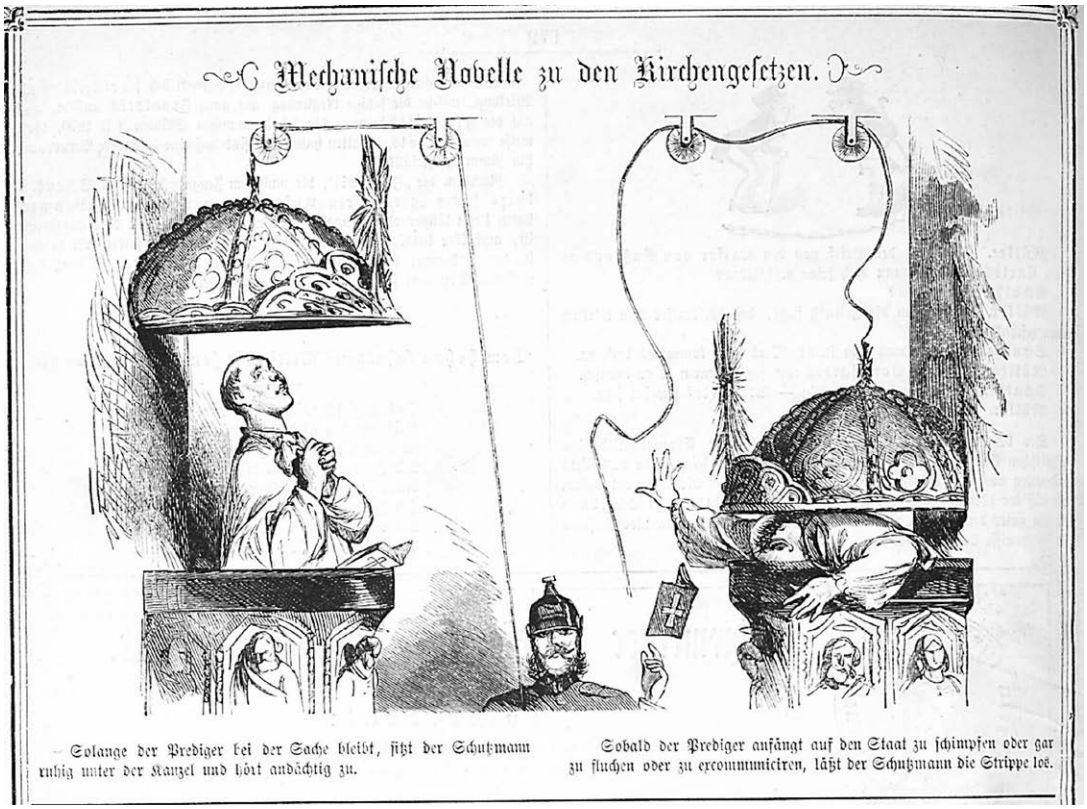
Zadanie 18. (0–2)

Źródło 1. Opis polityki prowadzonej przez władze Rzeszy Niemieckiej

Wkrótce Reichstag przyjął ustawy ograniczające dotychczasowe swobody Kościoła. Już w listopadzie 1871 roku nowelizowano kodeks karny, wprowadzając tzw. paragraf kazalnicy. Przewidywał on karę do dwóch lat więzienia za wygłaszanie w miejscach kultu treści antypaństwowych. [...] W lipcu 1872 roku Reichstag przyjął ustawę o jezuitach, których powszechnie oskarżano o to, że są emisariuszami papieża. Zakon ten w Niemczech został rozwiązany [...].

Źródło: P. Szlanta, [...], „Mówią Wieki", nr 12, grudzień 2003, s. 28–29.

Źródło 2. Ilustracja. *Nowinka mechaniczna do kazań kościelnych*

Podaj stosowaną w historiografii nazwę polityki władz niemieckich, której elementy przedstawiono w tekście i na rysunku satyrycznym. Następnie wyjaśnij wymowę rysunku, interpretując jego elementy graficzne w kontekście tekstu źródłowego.

Nazwa polityki władz niemieckich:

.....

Wyjaśnienie:

.....

.....

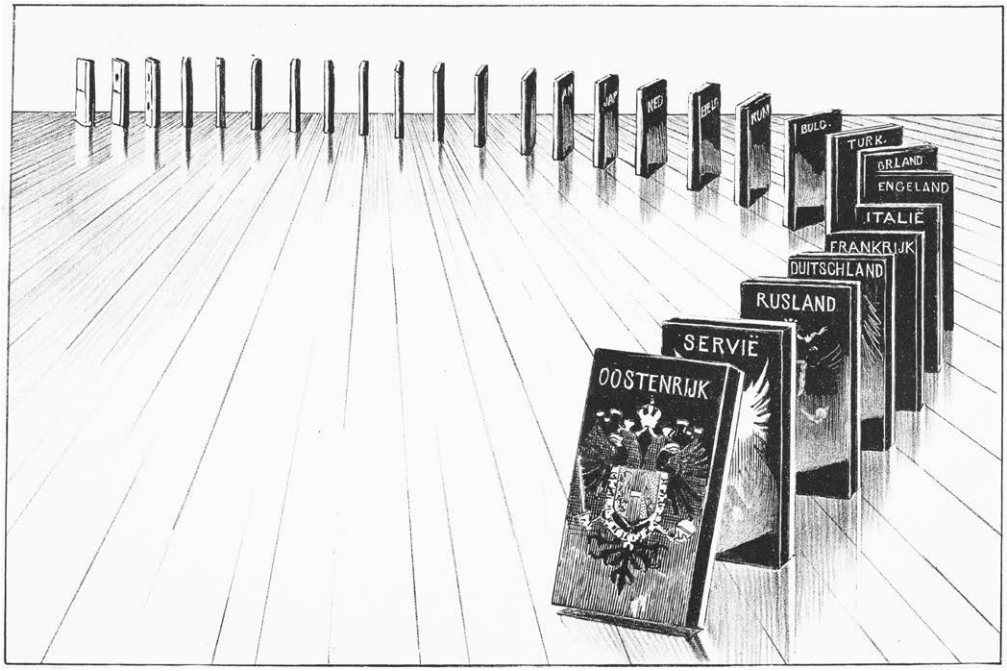
.....

.....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	16	17	18
	Maks. liczba pkt	1	1	2
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 19. (0–1)

Karykatura holenderska

Tłumaczenie kolejnych nazw państw: Austria, Serbia, Rosja, Niemcy, Francja, Włochy, Anglia, Irlandia, Turcja, Bułgaria...

Określ, co zdaniem autora rysunku było powodem wybuchu konfliktu, do którego nawiązuje karykatura. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do symbolicznej wymowy rysunku.

Powód wybuchu konfliktu zbrojnego:

.....

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (0–1)

Źródło 1. Komunikat wydany przez żołnierzy 5 Pułku Piechoty Legionów

Obywatele!
Za stałą wierność idei – jedziemy do obozu jeńców.
Jedziemy dumni ze spełnionego obowiązku i jesteśmy pewni, że tak nas zrozumiecie.
Wiemy, że poza bandą pruskich pachołków i sprzedawczyków stoi jeden wielki Naród – Naród, który łącznie z nami, wkrótce znów podejmie walkę z bronią w ręku o wolność i niepodległość Ojczyzny.
[...] Śmierć i hańba pruskim pachołkom i sprzedawczykom!
Precz z nowoczesną Targowicą – Radą Stanu!
Niech żyje komendant Józef Piłsudski!
Niech żyje Armia Narodowa!

Źródło 2. Proklamacja Generała-Gubernatora v. Beselera

Do mieszkańców Warszawskiego jeneralnego gubernatorstwa!
Przejęci niezłomną ufnością w ostateczne zwycięstwo ich broni i życzeniem powodowani, by ziemie polskie przez waleczne ich wojska ciężkiemi ofiarami rosyjskiemu panowaniu wydarte do szczęśliwej przywieść przyszłości, Jego Cesarska Mość Cesarz Niemiecki oraz Jego Cesarska i Królewska Mość Cesarz Austryi i Apostolski Król Węgier postanowili z ziem tych utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią i konstytucyjnym ustrojem. Dokładniejsze oznaczenie granic Królestwa Polskiego zastrzega się. Nowe królestwo znajdzie w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami rękojmię potrzebną do swobodnego sił swych rozwoju. We własnej armii nadal żyć będą pełne sławy tradycje wojsk polskich dawniejszych czasów i pamięć walecznych polskich towarzyszy broni we wielkiej obecnej wojnie. Jej organizacja, wykształcenie i kierownictwo uregulowane będą we wspólnem porozumieniu.

Źródło: M. Klimecki, *Legiony Polskie 1914–1918*, [w:]
Legenda legionów. Opowieść o legionach oraz ludziach Józefa Piłsudskiego, Warszawa 2010, s. 132.

Rozstrzygnij, który z podanych tekstów powstał wcześniej. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do źródeł i wiedzy własnej.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**19**	**20**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 21.

Źródło 1. Fragment odezwy

Obywatele Rzeczypospolitej!
Ojczyzna w potrzebie!
Wrogowie otaczający nas zewsząd skupili wszystkie siły, by zniszczyć wywalczoną krwią i trudem żołnierza polskiego niepodległość naszą. Zastępy najeźdźców, ciągnące aż z głębi Azji, usiłują złamać bohaterskie wojska nasze, by runąć na Polskę, stratować nasze niwy, spalić wsie i miasta i na cmentarzysku polskiem rozpocząć swoje straszne panowanie. Jak jednolity niewzruszony mur stanąć musimy do oporu. O pierś całego narodu rozbić się ma nawała bolszewizmu. Jedność, zgoda i wytężona praca niech skupi nas wszystkich dla wspólnej sprawy.
Żołnierz polski krwią broczący na froncie, musi mieć to przeświadczenie, iż stoi za nim cały naród, każdej chwili gotowy przyjść mu z pomocą.
Chwila taka nadeszła. [...]

W imieniu Rady Obrony Państwa
J. Piłsudski
Naczelnik Państwa i Naczelny Wódz

Źródło: Bitwa [...]. *Dokumenty operacyjne. Część I* [...], pod red. M. Tarczyńskiego, Warszawa 1995 [okładka].

Źródło 2. Plakat propagandowy

Zadanie 21.1. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij swój wybór.

Cytowana odezwa powstała w roku

A. 1914.
B. 1916.
C. 1918.
D. 1920.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21.2. (0–1)

Uzasadnij, że wymowa ideowa plakatu jest zgodna z przesłaniem zawartym w cytowanej odezwie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**21.1**	**21.2**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt		

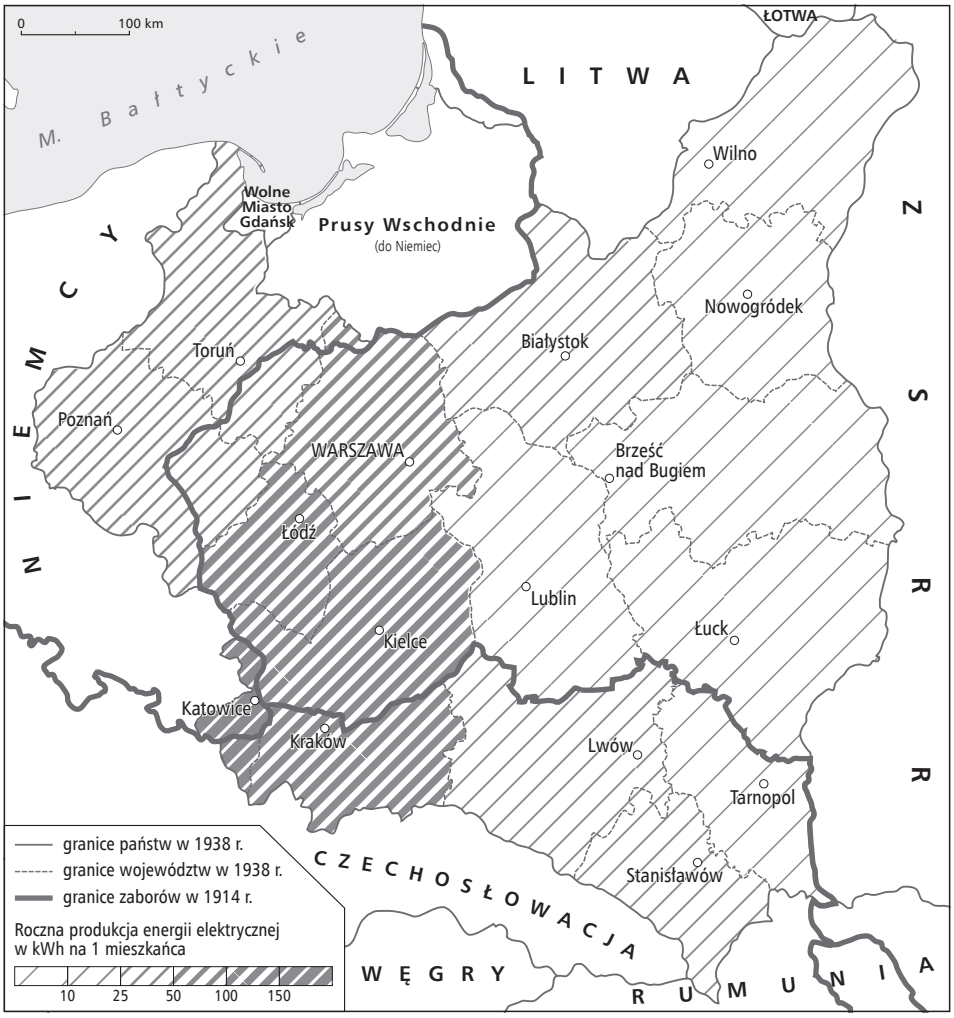
Zadanie 22. (0–2)

Źródło 1. Fragment przemówienia sejmowego Eugeniusza Kwiatkowskiego z 1938 r.

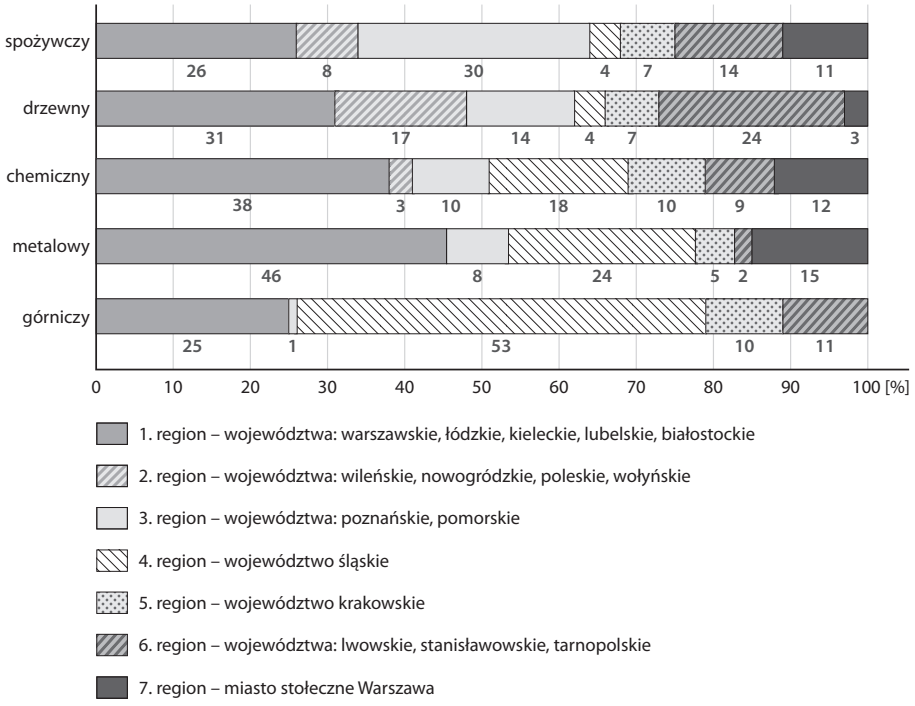
Nowy plan obejmuje okres 15 lat podzielony na 5 okresów 3-letnich – z tym, że w każdym okresie 3-letnim ma dominować jedno z 5 naczelnych zagadnień w zakresie inwestycji państwowych [...]. Wreszcie, w okresie V, sięgającym roku 1954, dominowałaby akcja o ujednostajnienie struktury i dynamiki gospodarczej w Polsce. Byłby to okres walki o zatarcie granic pomiędzy Polską A i Polską B.

Źródło: *Wiek XX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 178.

Źródło 2. Mapa. Elektryfikacja Polski w 1934 r.

Źródło 3. Wykres. Odsetek osób zatrudnionych w 1937 r. w niektórych gałęziach przemysłu według podziału na regiony II Rzeczypospolitej

Uzasadnij, że źródła 2. i 3. ilustrują problem, który Eugeniusz Kwiatkowski zamierzał zwalczyć w okresie V swojego planu gospodarczego. Podaj po dwa argumenty, odwołując się do źródła 2. i 3.

Argumenty odnoszące się do źródła 2.

- .....
  .....
  .....
- .....
  .....
  .....

Argumenty odnoszące się do źródła 3.

- .....
  .....
  .....
- .....
  .....
  .....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	22
	Maks. liczba pkt	2
	Uzyskana liczba pkt	

Zadanie 23. (0–2)

Źródło 1. Mapa. Europa Środkowo-Wschodnia w latach 1939–1941

Źródło 2. Fragment tajnego protokołu dodatkowego do paktu międzynarodowego

Z okazji podpisania paktu o nieagresji między Rzeszą Niemiecką a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich niżej podpisani pełnomocnicy obydwu stron poruszyli w ściśle poufnej rozmowie sprawę rozgraniczenia stref interesów obydwu Stron w Europie Wschodniej. Rezultaty rozmowy są następujące:

1. Na wypadek terytorialno-politycznych przeobrażeń na terenach należących do państw nadbałtyckich (Finlandia, Estonia, Łotwa, Litwa), północna granica Litwy będzie zarazem granicą stref interesów Niemiec i ZSRR. Przy tej okazji obie strony uznają zainteresowanie Litwy rejonem Wilna.

2. W wypadku terytorialno-politycznych przeobrażeń na terenach należących do Polski, strefy interesów Niemiec i ZSRR zostaną rozgraniczone w przybliżeniu wzdłuż rzek Narwi, Wisły i Sanu. [...]

Źródło: *Wiek XX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 119.

Wymień różnice pomiędzy ustaleniami protokołu a ich rzeczywistą realizacją do czerwca 1941 r. Wykorzystując mapę, odwołaj się do obu cytowanych punktów.

Fragment źródła 2.	Jakie było ustalenie?	Jak zrealizowano ustalenie?
Punkt 1.		
Punkt 2.		

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**23**
	Maks. liczba pkt	**2**
	Uzyskana liczba pkt	

Zadanie 24.

Fragment rozkazu Komendanta Głównego Armii Krajowej gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego

Gwałtowny rozwój działań na wschodzie zwiększa prawdopodobieństwo bliskiego załamania się Niemiec, a szczególnie frontu wschodniego. Związana z tym możliwość głębokiego odwrotu wojsk niemieckich może już w niedługim czasie wytworzyć na ziemiach naszych położenie, w którym AK wzmoże swe działania z bronią, co będzie wymagać od dowódców wszystkich szczebli stanowczych i jasnych decyzji [...]. W związku z powyższym, na podstawie instrukcji rządu dla kraju przesłanej mi przez naczelnego Wodza, rozkazuję:
I. Wszystkie nasze przygotowania wojenne zmierzają do działań zbrojnych przeciw Niemcom. W żadnym wypadku nie może dojść do działań zbrojnych przeciw Rosjanom wkraczającym na ziemie nasze w ślad za ustępującymi pod ich naporem Niemcami, poza koniecznymi atakami samoobrony [...].

Źródło: *Wiek XX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 263.

Zadanie 24.1. (0–1)
Podaj nazwę przeprowadzonej przez Armię Krajową operacji wojskowej, która była bezpośrednią konsekwencją przytoczonego rozkazu, i wyjaśnij, dlaczego dowódca Armii Krajowej wzywał do niepodejmowania działań zbrojnych przeciwko Rosjanom.

Nazwa operacji:

.....

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

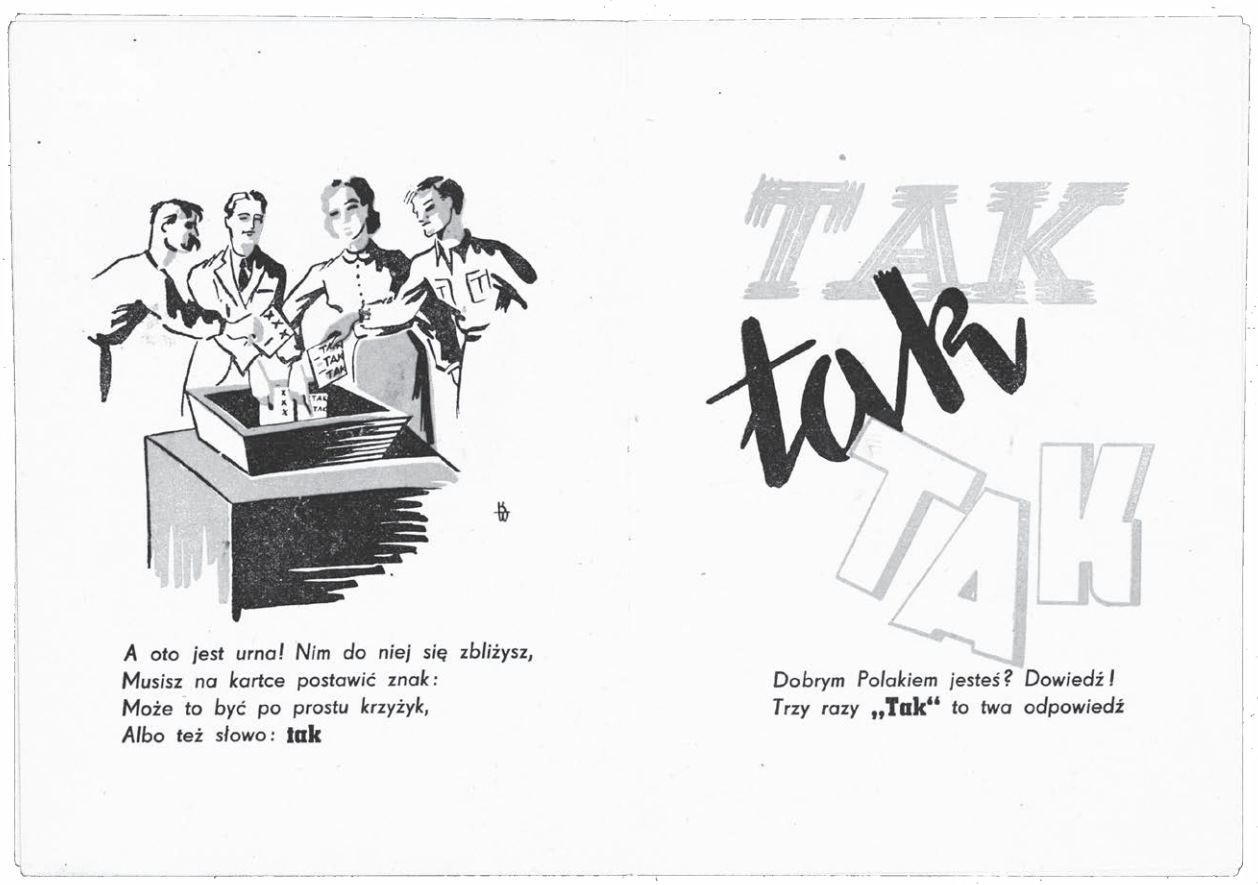
Zadanie 24.2. (0–1)
Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Przytoczony rozkaz został wydany przed

A. podpisaniem układu Sikorski–Majski.
B. ewakuacją armii Andersa ze Związku Sowieckiego.
C. wymordowaniem polskich jeńców wojennych w Katyniu.
D. powstaniem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego.

Zadanie 25.

Propagandowa ulotka Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej

Zadanie 25.1. (0–1)

Podaj nazwę jednej z partii politycznych, która wzywała do głosowania w referendum ludowym zgodnie z treścią ulotki.

.....

Zadanie 25.2. (0–1)

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Głosowanie, do którego odnosi się ulotka, było wydarzeniem chronologicznie późniejszym niż

A. antykomunistyczne powstanie na Węgrzech.
B. uchwalenie Konstytucji PRL.
C. obrady konferencji Wielkiej Trójki w Jałcie.
D. śmierć Bolesława Bieruta.

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**24.1**	**24.2**	**25.1**	**25.2**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 26.

Fragment kazania Jana Pawła II

Umiłowani Rodacy, drodzy Bracia i Siostry, Uczestnicy eucharystycznej Ofiary, która sprawuje się dziś w Warszawie na placu Zwycięstwa. [...]
Pragnął – wiemy, że bardzo gorąco pragnął – stanąć na ziemi polskiej, przede wszystkim na Jasnej Górze, zmarły niedawno papież Paweł VI. [...] Dzisiaj dane mi jest wypełnić to pragnienie zmarłego papieża Pawła VI wśród was, umiłowani synowie i córki mojej Ojczyzny. Kiedy bowiem [...] zostałem głosami kardynałów wezwany ze stolicy św. Stanisława w Krakowie na stolicę św. Piotra w Rzymie, zrozumiałem natychmiast, że moim szczególnym zadaniem jest spełnienie tego pragnienia, którego Paweł VI nie mógł dopełnić na milenium chrztu Polski. [...]
I wołam, ja, syn polskiej ziemi, a zarazem ja: Jan Paweł II papież, wołam z całej głębi tego tysiąclecia, wołam w przeddzień święta Zesłania, wołam wraz z wami wszystkimi:
Niech zstąpi Duch Twój!
Niech zstąpi Duch Twój!
I odnowi oblicze ziemi.
Tej Ziemi!

Źródło: *Homilia Jana Pawła II* [...], [w:] sanctus.pl [dostęp: 16.08.2018].

Zadanie 26.1. (0–1)
Rozstrzygnij, czy przytoczone kazanie Jan Paweł II wygłosił po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 26.2. (0–1)
Podaj imię i nazwisko I sekretarza KC PZPR, który nie zgodził się na wspomniany w kazaniu przyjazd papieża Pawła VI do Polski.

.....

Zadanie 27. (0–1)

Fragment opracowania historycznego

Służalcze media podgrzewały atmosferę bezczelnymi kłamstwami i „demaskatorskim" szkalowaniem przeciwników. Jednym z najpopularniejszych haseł [...] [tego okresu] było więc „Prasa kłamie". Zdaniem protestujących z ogólnego chóru propagandy wyłamywało się jedynie... czasopismo dla najmłodszych „Świerszczyk" [...]. W ramach kampanii przeciwstawiania inteligencji robotnikom podczas masówek w zakładach pracy podnoszono hasła „Literaci do pióra, studenci do nauki". Młodzież dodawała wówczas swoje: „Pasta do butów". Na wiecach pojawiło się także karkołomne hasło „Syjoniści do Syjamu", przez omyłkę wysyłające Żydów do... kraju, który obecnie nosi nazwę Tajlandii.

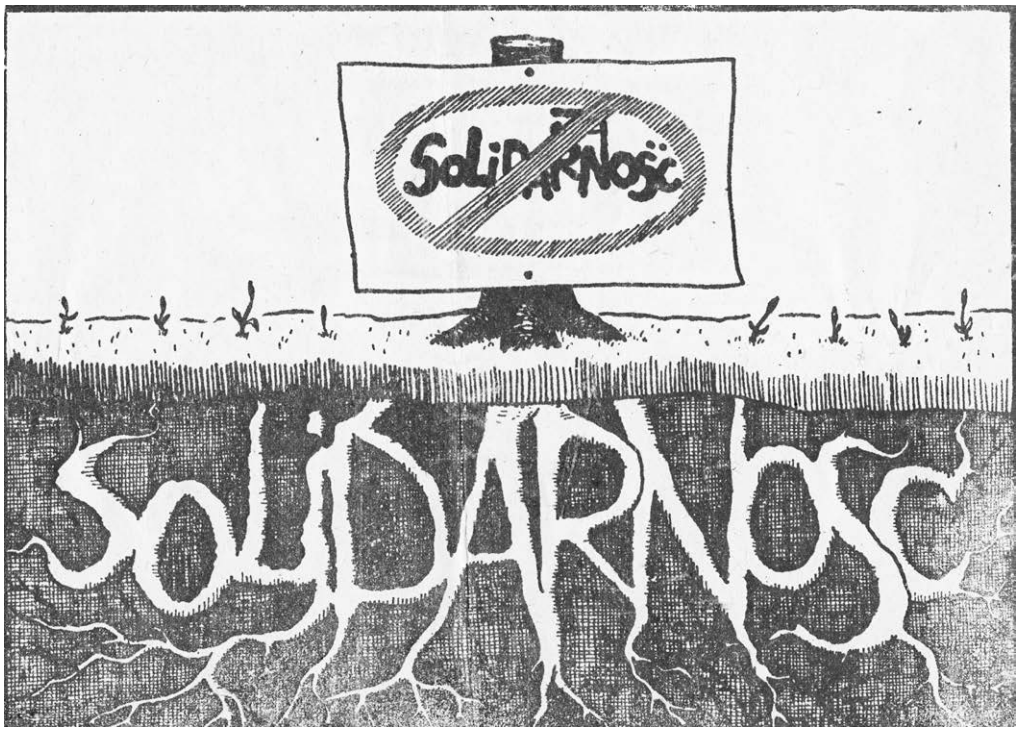
Źródło: A. Dziurok, M. Gałęzowski, Ł. Kamiński, F. Musiał, *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918–1989*, Warszawa 2010, s. 335.

Na podstawie źródła i własnej wiedzy oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W okresie, do którego odnosi się tekst źródłowy, propaganda komunistyczna podsycała nastroje antysemickie w Polsce.	P	F
2.	Zdaniem przeciwników rządu PRL prowadzona kampania medialna była pełna oszczerstw.	P	F
3.	Masówki robotnicze, o których mowa w tekście źródłowym, wyrażały sprzeciw wobec rządów komunistycznych w Polsce.	P	F

Zadanie 28. (0–1)

Polski plakat z lat 80. XX wieku

Wyjaśnij wymowę symboliczną plakatu. Odnieś się do czasu jego opublikowania.

.....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**26.1**	**26.2**	**27**	**28**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 29. (0–12)
Zadanie zawiera pięć tematów. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. *Chciałoby się mieć w rzeczpospolitej zwierzchność podobną do władzy królewskiej, zachować na stałe wpływy elit, a pewne kwestie pozostawić do rozstrzygnięcia ogółowi.*[1] **Oceń, w jakim stopniu przedstawiona przez Cycerona wizja została zrealizowana w republice rzymskiej.**

2. Od demokracji szlacheckiej do oligarchii magnackiej. **Przedstaw przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w Rzeczypospolitej Obojga Narodów od XVI do XVIII wieku.**

3. *Za wolność waszą i naszą.* **Scharakteryzuj przyczyny i konsekwencje zaangażowania Polaków w walki rewolucyjne w Europie w latach 1830–1849.**

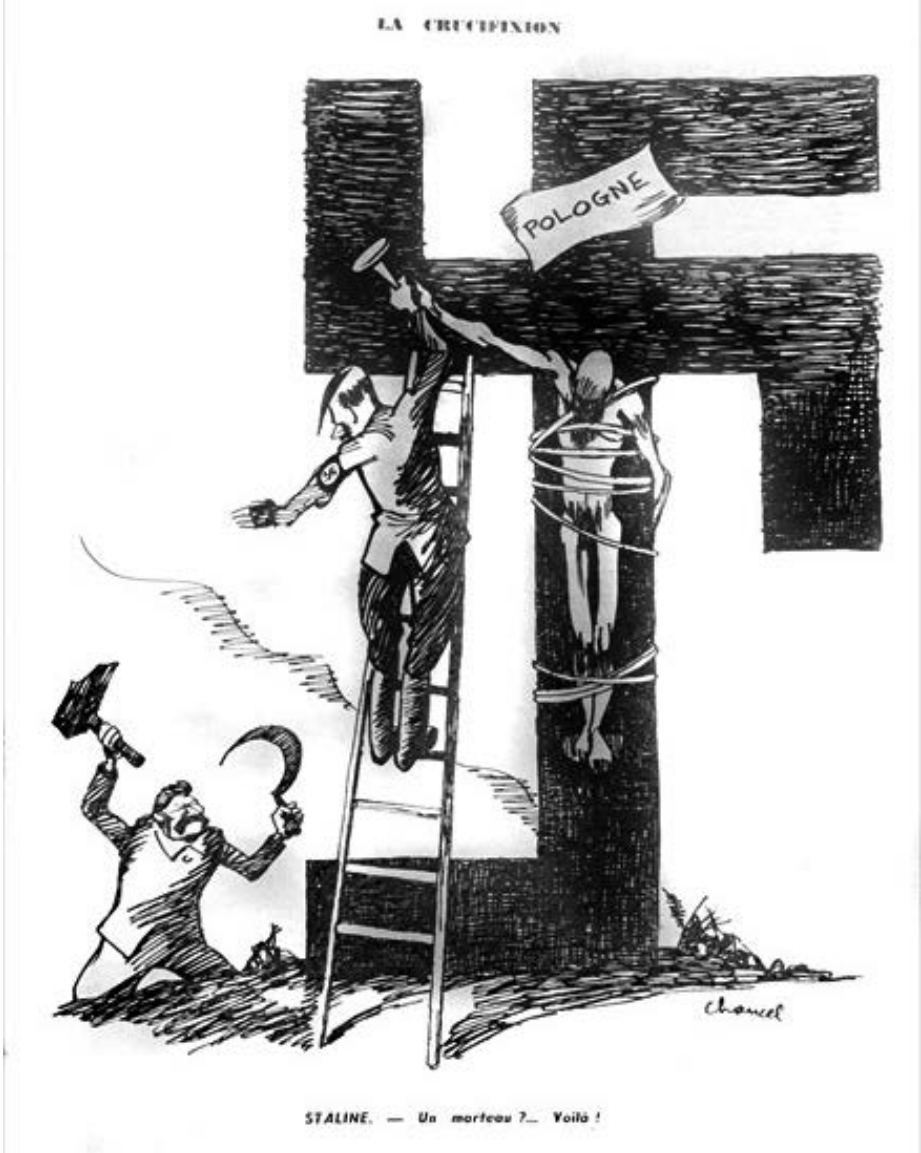
4. *Od wojny do zniewolenia.*[2] **Opisz – uwzględniając sytuację międzynarodową – politykę Związku Sowieckiego wobec państwa polskiego i jego obywateli w okresie II wojny światowej. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe.**

5. *Dzieje społeczeństwa były mocniej niż kiedykolwiek wcześniej związane z polityką państwa, które* [...] *stanowiło narzędzie i przedłużenie partii* [...].[3] **Scharakteryzuj przemiany społeczno-gospodarcze w Polsce w latach 1945–1956. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe.**

[1] Cyceron, *O państwie, O prawach*, tłum. I. Żółtowska, Kęty 1999, s. 38.
[2] M.K. Kamiński, *Od wojny do zniewolenia. Polska a Związek Sowiecki. Stosunki polityczne w latach 1939–1945*, Warszawa 1992.
[3] J. Żarnowski, *Epoka powojenna: 1945–1989*, [w:] *Społeczeństwo polskie od X do XX wieku*, red. I. Ihnatowicz, A. Mączak, B. Zientara, J. Żarnowski, Warszawa 2005, s. 673.

Źródła do tematu 4.

Źródło 1. Rysunek satyryczny z prasy francuskiej – wrzesień 1939 r.

„Młotek? Proszę bardzo..."

Źródło 2. Fragment układu międzynarodowego

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i rząd Związku Socjalistycznych Republik Rad zawarły niniejszy układ i postanawiają, co następuje: [...]
Art. 2
Stosunki dyplomatyczne między obu rządami będą przywrócone po podpisaniu niniejszego układu i nastąpi niezwłocznie wymiana ambasadorów.
Art. 3
Oba rządy zobowiązują się wzajemnie do udzielenia sobie wszelkiego rodzaju pomocy i poparcia w obecnej wojnie przeciwko hitlerowskim Niemcom.
Art. 4
Rząd Związku Socjalistycznych Republik Rad oświadcza swą zgodę na tworzenie na terytorium Związku Socjalistycznych Republik Rad Armii Polskiej, której dowódca będzie mianowany przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej w porozumieniu z rządem Związku Socjalistycznych Republik Rad. Armia Polska na terytorium Związku Socjalistycznych Republik Rad będzie podlegać w sprawach operacyjnych Naczelnemu Dowództwu Związku Socjalistycznych Republik Rad, w skład którego będzie się znajdować przedstawiciel Armii Polskiej. Wszystkie szczegóły dotyczące organizacji dowództwa i użycia Armii będą ustalone dalszym układem. [...]

Źródło: *Wiek XX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 257–258.

Źródło 3. Fragment manifestu

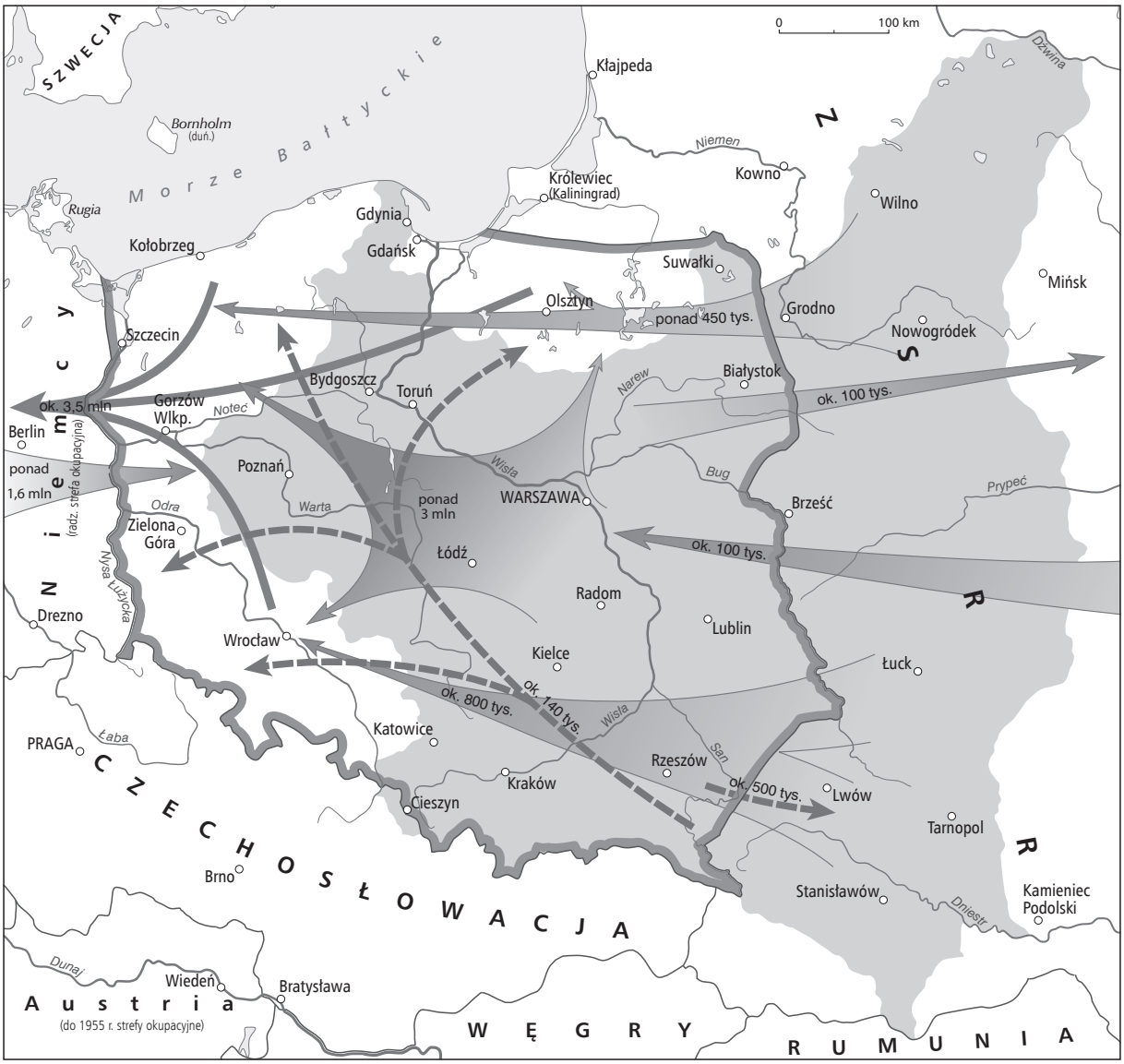
DO NARODU POLSKIEGO!
POLACY W KRAJU I NA EMIGRACJI!
POLACY W NIEWOLI NIEMIECKIEJ!

Rodacy! Wybiła godzina wyzwolenia. Armja Polska obok Armji Czerwonej przekroczyła Bug. Żołnierz polski bije się na naszej ziemi ojczystej. Nad umęczoną Polską powiały znów biało-czerwone sztandary. Naród polski wita żołnierza Armji Ludowej, zjednoczonego z żołnierzem Armji Polskiej w ZSRR. [...]
Rodacy! Naród walczący z okupantem niemieckim o wolność i niepodległość stworzył swą reprezentację, swój podziemny parlament – Krajową Radę Narodową. [...] Podporządkowały się Krajowej Radzie Narodowej organizacje Polonji zagranicznej i w pierwszym rzędzie Związek Patrjotów Polskich i stworzona przezeń Armja. Krajowa Rada Narodowa, powołana przez walczący naród, jest jedynem legalnem źródłem władzy w Polsce. Emigracyjny „rząd" w Londynie i jego delegatura w Kraju jest władzą samozwańczą, władzą nielegalną, opiera się na bezprawnej faszystowskiej konstytucji z kwietnia 1935 roku. „Rząd" ten hamował walkę z okupantem hitlerowskim, swą awanturniczą polityką pchał Polskę ku nowej katastrofie. W chwili wyzwolenia Polski, w chwili gdy sojusznicza Armja Czerwona i wraz z nią Wojsko Polskie wypędza okupanta z Kraju, w tym momencie musi powstać legalny ośrodek władzy, który pokieruje walką narodu o ostateczne wyzwolenie. Dlatego Krajowa Rada Narodowa, tymczasowy parlament narodu polskiego, powołała
POLSKI KOMITET WYZWOLENIA NARODOWEGO [...]

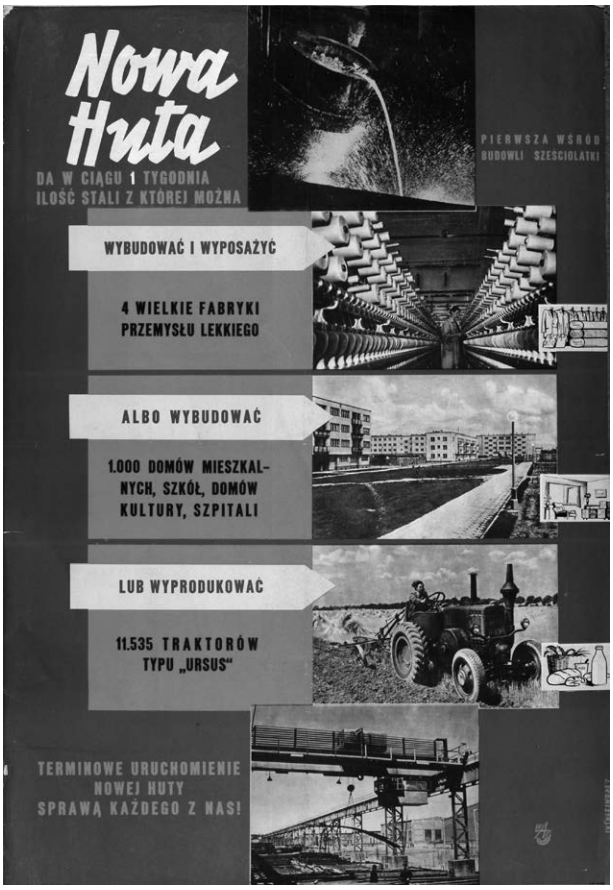
Źródło: *Manifest i pierwsze dekrety Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego*, Resort Informacji i Propagandy PKWN, s. 1, [w:] polona.pl [dostęp: 16.08.2018].

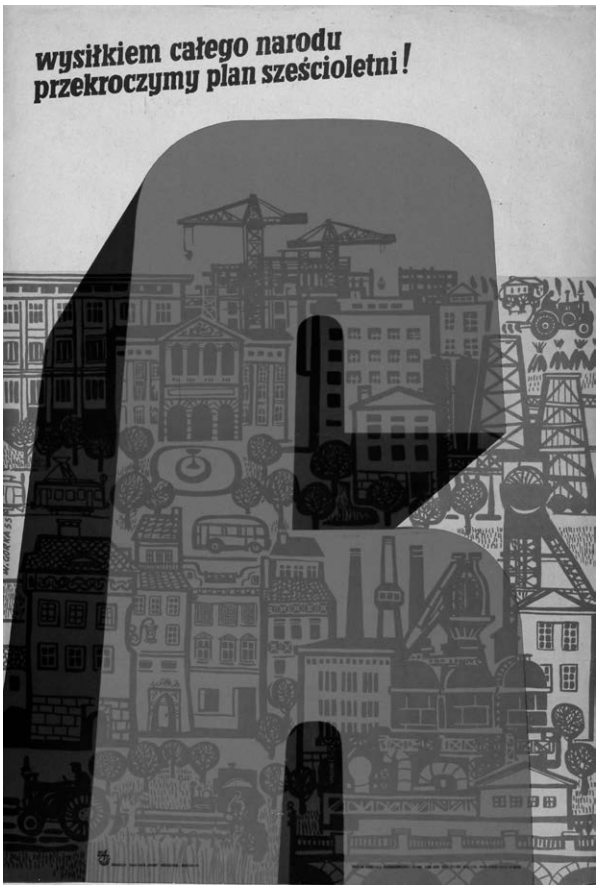
Źródła do tematu 5.

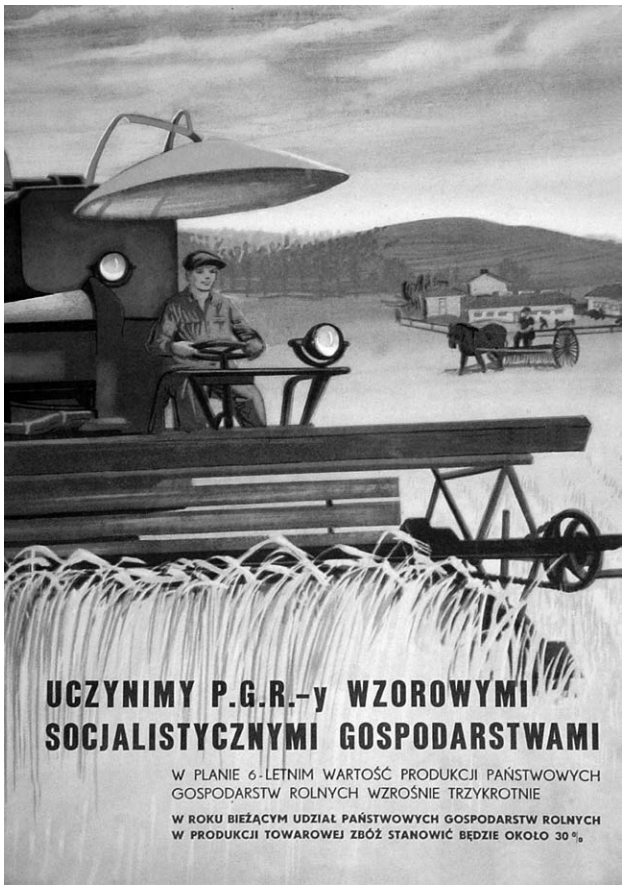
Źródło 1. Mapa. Migracje na ziemiach polskich po zakończeniu II wojny światowej

Źródło 2. Plakaty propagandowe

Źródło 3. Fragment utworu Adama Ważyka pt. *Poemat dla dorosłych*

Ze wsi, z miasteczek wagonami jadą
zbudować hutę, wyczarować miasto,
wykopać z ziemi nowe Eldorado,
armią pionierską, zbieraną hałastrą
tłoczą się w szopach, barakach, hotelach,
człapią i gwiżdżą w błotnistych ulicach:
wielka migracja, skudlona ambicja,
na szyi sznurek – krzyżyk z Częstochowy,
trzy piętra wyzwisk, jasieczek puchowy,
maciora wódki i ambit na dziewki,
dusza nieufna, spod miedzy wyrwana,
wpół rozbudzona i wpół obłąkana,
milcząca w słowach, śpiewająca śpiewki,
wypchnięta nagle z mroków średniowiecza
masa wędrowna, Polska nieczłowiecza
wyjąca z nudy w grudniowe wieczory...

Źródło: A. Ważyk, *Poemat dla dorosłych i inne wiersze*, Warszawa 1956.

WYPRACOWANIE

na temat nr .....

Wypełnia sprawdzający	**Nr zadania**	**29**
	Maks. liczba pkt	**12**
	Uzyskana liczba pkt	

Brudnopis *(nie podlega ocenie)*